

Roepen en gehoord worden

Ledevaartkerk Chaam, zondag 13 november 2016

Ds. Sara Dondorp

Eerste Schriftlezing: Exodus 3: 1-15

Tweede Schriftlezing: Lucas 20:27-38

Inleiding

We leven in verwarrende tijden. Verbijsterend misschien wel. Er zijn bijna geen woorden te geven aan die verbijstering. En toch worden we overspoeld door woorden. Overal horen en lezen we oordelen en meningen, en vooral gevoelens van angst en onzekerheid. In wat voor wereld leven wij? Hoe kunnen wij verder? Kunnen we nog blijven hopen op een toekomst van recht en vrede? Het enige dat we weten, is dat we het niet meer weten. Graag zouden we antwoorden vinden in de Bijbel of de traditie. Bijvoorbeeld bij Mozes, de grote leider uit het boek Exodus. Maar misschien biedt het wel juist troost en hoop om te ontdekken dat Mozes het ook niet wist. Het is meer een verhaal over vragen, dan over antwoorden. Maar het is vooral een verhaal over een God die meegaat.

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Gezien heb ik de verdrukking, zegt de Eeuwige tegen Mozes. En gehoord het hulpgeroep. Gehoord het volk dat roept. Het verlangen om gehoord te worden is eeuwenoud. Even oud als de mensheid zelf. Het verlangen gehoord te worden in de uitzichtloosheid, in de moedeloosheid, in de hopeloosheid. Wij, de gewone, hardwerkende mensen, zien geen hoop. Wij, de buitenlandse tegelbakkers die slaaf zijn in Egypte, wij, de werkeloze fabrieksarbeiders in Amerika, wij, de achtergebleven inwoners van Syrië, wij, de Afro-Amerikanen en Latino's, wij, de Nederlanders in achterstandswijken, wij, de vergeten mensen zonder stem... Zovelen worden niet gehoord, zovelen verlangen naar hoop. Zoveel stemmen zijn er, zoveel machteloosheid. Is het wel mogelijk om al die stemmen recht te doen? Om al die mensen ruimte, waardigheid, werk en hoop te geven? Is dat überhaupt mogelijk in een wereld waar natuurlijke hulpbronnen op beginnen te raken, waar door overbevolking steeds meer monden gevoed moeten worden, waar menselijke activiteiten steeds meer vervuiling veroorzaken en waar machthebbers steeds meer recht tegenover elkaar staan? Als je dat allemaal zo achter elkaar opsomt, kan je bijna niet anders dan moedeloos worden. Er zijn zoveel vragen, zoveel verlangens. En zo weinig antwoorden. Kunnen we dan helemaal niets meer hopen?

God heeft het hulpgeroep van zijn volk gehoord. Zo vertelt ons het verhaal over Mozes de schapenhoeder. God heeft het volk gehoord. Maar geeft God ook het antwoord dat ze willen horen? En weten ze eigenlijk wel welk antwoord ze willen horen? Hier gaat het voornamelijk alleen maar over Mozes. Mozes die geboren werd als kind dat er niet mocht zijn. Kind dat gevonden werd, mocht blijven leven, kind van hoop werd. Mozes, die de naam kreeg: 'Ik heb hem uit het water gehaald'. Zo heeft zijn pleegmoeder hem genoemd. Hij, die later zijn volk door het water heen zal leiden. Opgevoed als koningskind, maar hij bleef een buitenstaander. Inmiddels is hij gevlucht. Voor zijn verantwoordelijkheid, voor zijn afkomst en voor zijn roeping. Hij woont in het buitenland. Buitenstaander is hij gebleven, ook al is hij getrouwd met de dochter van de plaatselijke priester. Zijn oudste zoon heet Gersom: vreemdeling. Hij hoedt de schapen van zijn schoonvader in de woestijn. Sterker nog: hij is met de schapen de hele woestijn overgestoken. Aan de overkant van de woestijn overkomt hem iets. Terwijl hij bezig is met zijn gewone werk, ontmoet hij God. Of liever: hij ontmoet een merkwaardig verschijnsel.

Iets dat hij niet kan verklaren. Een dorre doornstruik die brandt. De grote leider van het volk Israël wordt geroepen terwijl hij met zijn gewone werk bezig is. Geroepen vanuit een onvruchtbare stekelplant in de woestijn. Juist daar, waar niemand iets Goddelijks zou verwachten. Het heeft iets ontzagwekkends: die struik die zomaar brandt, maar niet verteert. Maar Mozes is vooral nieuwsgierig. Hij buigt zich naar het verschijnsel toe. En op dat moment laat God van zich horen. God roept hem. God roept en Mozes hoort. Roepen en gehoord worden. Mozes luistert, is gehoorzaam en eerbiedig. Hij beseft dat hij een heilige plaats betreedt. Dan pas maakt God zich werkelijk bekend: als de God van je vader, de God van Abraham, de God van Izaak, de God van Jakob. De God van al die roepende nazaten. Van allemaal samen en van allemaal individueel. Dat is het bijzondere van deze God. Je kunt niet zomaar samenvatten: de God van allemaal, want deze God luistert naar iedereen afzonderlijk. En stelt iedere generatie afzonderlijk present. Hij is de God van Abraham, met wie hij een unieke relatie had. Abraham die met hem in onderhandeling ging. Hij is de God van Izaäk, die bijna geofferd werd, maar toch gered. Hij is de God van Jacob, die zijn vader bedroog en door zijn schoonvader bedrogen werd. Jacob die met een vreemde gevochten heeft, een vreemde die hem zegende en in wie hij God herkende. De God van Mirjam, die op haar kleine broertje moest passen. Dat kleine broertje dat later uitgroeit tot de grote Mozes. Iedere relatie is uniek. Ieder kind van God is weer anders. God roept iedereen op een eigen manier, iedereen wordt gehoord op een eigen manier.

God heeft de kinderen Israëls gehoord en Mozes mag ze bevrijden. Daar wordt Mozes toch wel een beetje bang van. Want God kan elk individueel hulpgeroep horen, maar Mozes is slechts een eenvoudig mens met één stel oren. Zullen al die mensen hem aanvaarden als leider? Aan wie zal hij zijn autoriteit ontlene. Aan een God zonder naam? Dan maakt God zich bekend, niet met een naam, maar met een programma, met wat hij doet, wat hij betekent. Ik zal er zijn met jou. En met al die anderen. Ik zal er zijn zoals ik ben. Voor iedereen. Apart en gezamenlijk. Ik zal er zijn, zoals ik er nog altijd ben voor Abraham, zoals ik er nog altijd ben voor Izaäk, zoals ik er nog altijd ben voor Jacob en voor zijn nazaten. Zoals ik er nog altijd ben voor Mirjam en haar kleine broertje, dat inmiddels groot is geworden. Ik zal er zijn, ik zal horen, ik zal meegaan. Deze God zal zijn volk bevrijden. Mozes moet het grondwerk doen, maar God maakt het mogelijk. God heeft de stem gehoord van al die mensen zonder stem. De zwijgende meerderheid, de teleurgestelde zielen. Hij hoort ze, hij bevrijdt ze en hij leidt ze naar het beloofde land.

God heeft zijn volk gehoord, God heeft zijn volk bevrijd en hij doet ze opgaan naar het beloofde land, maar eerst moeten ze door de woestijn! Mozes was met zijn schapen de woestijn al overgestoken. Om ergens te komen, moet je eerst de woestijn door! Dat hadden de roepende tegelbakkers zo niet bedacht. Ze zijn weliswaar gehoord, maar ze kregen niet zomaar hun zin. Gehoord worden is nog iets anders dan gelijk krijgen. Ze gaan op weg naar het beloofde land, maar het is geen makkelijke weg. Ik zal zijn zoals ik ben, zegt God. Niet: Ik zal zijn zoals jullie willen dat ik ben. Ik ben die ik ben, ik zal er zijn voor jou, ik ga met je mee. Maar dan vraag ik van jou dat jij met mij meegaat!

Horen en gehoord worden. Het blijkt nog niet zo eenvoudig. Het gaat niet om het inwilligen van een wensenlijstje of om het waarmaken van een wereldbeeld. Mijn wereldbeeld, om een voorbeeld te noemen: dat ik gelijk heb, dat mijn manier van leven de beste is en dat anderen daar op de een of andere manier niet in passen. En wie zijn die anderen dan wel? Hebben wij die anderen wel gehoord? Hebben die anderen niet evenveel recht van spreken? Is gehoord worden niet tegelijk ook een kwestie van bereid zijn anderen te horen, naar anderen te luisteren? Roepen en horen tegelijk: dat valt nog

niet mee. Dat is in de praktijk behoorlijk moeilijk. De weg naar het begrijpen van een ander mens, de weg naar het begrijpen van een ander wereldbeeld is misschien wel langer dan de weg door de woestijn. De ander, met een ander perspectief, een andere invalshoek lijkt heel ver van ons vandaan.

Een voorbeeld daarvan kwamen we in het evangelie tegen. Het wereldbeeld van de Sadduceën dat opstanding niet bestaat. Wat je dan ook met opstanding zou kunnen bedoelen. Ze willen niet accepteren dat het anders kan en maken het standpunt van de ander belachelijk met hun eigen verhaal: Een vrouw die zeven mannen gehad heeft: van wie is ze dan? De wet van Mozes op de spits gedreven. Ze is van helemaal niemand, zeg ik met mijn feministische hart. Iets dergelijks zegt Jezus misschien ook wel. Daar gaat het immers niet meer om als je over opstanding spreekt. Zij is een kind van God, net zoals Abraham, Izaäk en Jacob. Jezus verwijst dan naar Mozes' gesprek met God bij de brandende doornstruik. God is een God van levenden. God spreekt over de voorvaderen Abraham, Izaäk en Jacob als over levenden. God is een God die mensen hoort. Niet iemand die mensen gebruikt om een wereldbeeld te bewijzen. God kent het verdriet van al die zeven mannen én die vrouw. Ondanks hun verlangen, ondanks hun roepen, zijn ze alle acht kinderloos gestorven. En toch kunnen we zeggen dat God hen heeft gehoord. Dat hij er voor hen is, dat hij met hen meegaat. Dat hij nog altijd met hen meegaat, ook al zijn ze gestorven. Dat is denk ik, op momenten dat wij het helemaal niet meer weten, waar we troost uit zouden kunnen putten: ook al ligt er een dorre en uitzichtloze woestijn voor ons, God-Ik-zal-er-zijn-voor-jou gaat met ons mee. Ik-ben-die-ik-ben inspireert ons om niet alleen te roepen, maar ook te luisteren naar het roepen van anderen. Zo gaat hij met ons mee, zo maakt hij de woestijn begaanbaar.

Amen